

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЧИ НЕЗАСТОСУВАННЯ МЕДИКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ СУДОВОГО ЗАХИСТУ

Олена Штефан,

старший науковий співробітник відділу юрисдикційних форм правового захисту суб'єктів приватного права, судоустрою та судочинства НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, доктор юридичних наук, доцент

У статті висвітлюються деякі питання цивільно-процесуального порядку захисту основного права людини — права на здоров'я — у разі застосування чи незастосування медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги, коли ініціатором процесу стають особи, що не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права та обов'язки.

Ключові слова: медико-технологічний документ, медичний протокол, особа, яка не брала участі у справі, щодо якої суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, цивільний процес, право на суд, судова помилка, строк для подання апеляційної скарги

Загальна декларація прав людини 1948 року [4] у ст. 25 проголошує: «Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд... який є необхідним для підтримання здоров'я...», своєю чергою, у преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я зазначено, що «Мати найвищий досяжний рівень здоров'я є одним з основних прав кожної людини» при цьому «Уряди країн несуть відповідальність за здоров'я своїх народів, і ця відповідальність вимагає прийняття відповідних заходів соціального характеру в галузі охорони здоров'я» [5]. Також Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права [6] закріплює право людини на здоров'я, а 23-тя Всесвітня асамблея охорони здоров'я у своїй резолюції (1970 рік) під-

твердила, що право на здоров'я є основним правом людини.

Потрібно зазначити, що саме з моменту внесення визначення «здоров'я» в Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я у 1946 році право на здоров'я стало предметом регулювання міжнародного права. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 році в п. 1 ст. 12 закріпив «право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я». Право на здоров'я охоплює як свободи, так і похідні права. До похідних прав належить право на систему охорони здоров'я, що забезпечує людям рівні можливості у прагненні до найвищого досяжного рівня здоров'я, зокрема й право на наявність і використання спеціальних установ, товарів і послуг, які сприяють досягненню найвищого рівня здоров'я

(Зауваження загального порядку № 14 2000 року Економічної і соціальної ради ООН). Зазначене положення отримало розвиток у ст. 8 Європейської хартії прав пацієнтів від 15.11.2002 року, відповідно до якої «Кожен має право на доступність якісного медичного обслуговування на основі специфікації і в точній відповідності до стандартів» [7].

Наведені положення міжнародно-правової актів знайшли втілення на рівні національного законодавства. Так, Конституція України [8] проголошує, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ч. 1 ст. 49), а у ч. 1 ст. 284 ЦК України закріплено право фізичної особи на надання їй медичної допомоги.

У доктрині конституційного та міжнародного публічного права під фундаментальними (основними) правами та свободами людини розуміють права, котрі закріплені в міжнародних нормах і в основному законі країни — конституції [3, 90].

Основа для розвитку фундаментальних (основних) прав людини була закладена Статутом Організації Об'єднаних Націй (1945 рік).

Комплекс міжнародних документів, а саме Загальна декларація прав людини 1948 року, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права і Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийняті ООН у 1966 році, Факультативний протокол до останнього складають Міжнародний білль прав людини або Хартію прав людини. Міжнародні пакти про права людини поклали на держави обов'язок забезпечити поступове здійснення в них прав усіма необхідними засобами, зокрема й законодавчими. До сучасних міжнародно-правових актів належать:

- Міжнародний білль про права людини, що проголошує невід'ємні права й основні свободи людини;
- угоди, спрямовані на запобігання та покарання злочинів, які призводять до грубих масових порушень

прав людини (Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 26.10.1968 року, Конвенція про запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 09.12.1948 року);

- конвенції, спрямовані на захист груп населення, що потребують особливої турботи з боку держави (Конвенція про права дитини 1989 року, Конвенція про охорону материнства 1952 р., Конвенція про статус осіб без громадянства 1954 року та ін.);
- конвенції, що мають на меті захист індивіда від зловживань з боку державних органів і посадових осіб, а також документи, що передбачають можливість певних осіб домагатися розгляду їхніх скарг (петицій) на свій уряд у міжнародних органах (Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поводження та покарання від 10.12.1984 року, Женевські конвенції 1949 року про захист жертв війни і Додаткові протоколи до них 1977 року, Факультативний протокол та ін.).

Ґрунтуючись на положеннях наведених міжнародно-правових актів у доктрині міжнародного публічного права виокремлюють такі ознаки прав людини:

- можливості (свободи) людини діяти певним чином або утримуватися від певних дій, спрямовані на задоволення потреб, без яких вона не в змозі нормально існувати та розвиватися;
- можливості, що зумовлені біосоціальною сутністю людини та належать їй від народження й не потребують «дозволу» з боку кого б там не було, зокрема й держави. Вони не можуть бути «відібрані» за свавіллям влади держави, тому що не «дані» нею. Це природні невідчужувані права;

- можливості, що не обмежені територією держави (позатериторіальні) та не залежать від національної належності людини (наднаціональні): вони належать їй вже тому, що вона є людиною. Вони походять від природи людини й покликані формувати та підтримувати в людині почуття власної гідності, її індивідуальність;
- можливості, що є залежними від можливостей суспільства — рівня його економічного, політико-соціального, духовно-культурного розвитку;
- можливості, що мають правовий характер і визнані в межах держави та на міжнародному рівні, відповідають міжнародним стандартам прав і свобод людини [1].

Також у правовій доктрині був розроблений критерій, за яким фундаментальні (основні) права людини відрізняються від інших прав — за змістом та формою їх закріплення. По-перше, вони характеризуються тим, що:

- належать кожній людині тільки через її людську природу (немає необхідності їх купувати чи отримувати від когось);
- у визначених законом межах вони є невід'ємними;
- усі можуть їх застосовувати та користуватися ними рівною мірою.

По-друге, основні обов'язки, що випливають з прав людини, покладені на держави та їхні уряди, а не на інших людей [2].

Викладене дає підстави для висновку, що до фундаментальних (основних) прав, які належать виключно людині та громадянину, належить право на здоров'я, що передбачає право на наявність і використання спеціальних установ, товарів і послуг.

Як показує судова практика, кількість випадків розгляду судами справ, пов'язаних із недодержанням або додержанням медичних протоколів лікарями медичних установ зростає. Зазви-

чай, відповідачами в таких справах є медична установа, а медичні працівники можуть взагалі не залучатися до розгляду справи. Тож виникає потреба дослідити можливість поновлення строків апеляційного оскарження судового рішення за заявою особи, що не була учасником справи з підстав недотримання/дотримання медичних протоколів медичним працівником з метою необхідності виправлення значної судової помилки, що має фундаментальне значення для судової системи. Варто зазначити, що під таким кутом зору питання поновлення строків апеляційного оскарження судового рішення за заявою особи, що не була учасником справи, не була предметом дослідження ні вітчизняних, ні зарубіжних дослідників.

Згідно зі ст. 13 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. У ст. 129 Конституції України закріплені основні засади судочинства. Ці засади є конституційними гарантіями права на судовий захист. Згідно з п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України однією з основних засад судочинства в Україні є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках — на касаційне оскарження судового рішення. Своєю чергою, ч. 1 ст. 4 ЦПК України [9; 12] визначає, що кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів.

Згідно із ч. 12 ст. 272 ЦПК України особа, що не брала участі у справі, але щодо якої суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та/чи обов'язки, може отримати в суді, який розглядав справу як суд першої інстанції, копію рішення, що зберігається в матеріалах цієї справи, ухваленого судом будь-якої інстанції. Своєю чергою, від-

повідно до ч. 1 ст. 17 ЦПК України особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси й/або обов'язки, мають право на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках на касаційне оскарження судового рішення. Це положення закону кореспондується із ч. 1 ст. 352 ЦПК України: особи, що не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси й/або обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково.

Наведене дозволяє дійти висновку, що надане право особам, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси й/або обов'язки є гарантією щодо реалізації принципу доступності до суду у розумінні ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Водночас необхідно брати до уваги ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 року № 3477-IV [11], в якій зазначено, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Європейського Суду як джерело права. Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях, здійснюючи тлумачення положень Конвенції, неодноразово вказував, що право на доступ до правосуддя не має абсолютного характеру та може бути обмежене: держави мають право встановлювати обмеження на потенційних учасників судових розглядів, але ці обмеження повинні мати законну мету, бути співрозмірними й не настільки великими, щоб спотворити сутність права (*Ashingdane v. the United Kingdom*) [19].

Саме тому, крім наділення осіб, які не брали участі у справі, правом оскаржити рішення суду першої інстанції повністю або частково, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи,

інтереси та/чи обов'язки, ЦПК України містить й інші норми. Так, ч. 1 ст. 54 ЦПК України зазначено, що якщо в результаті ухвалення судового рішення сторона може набути права щодо третьої особи або третя особа може висунути вимоги до сторони, така сторона зобов'язана сповістити цю особу про відкриття провадження у справі та подати до суду заяву про залучення її до участі у справі як третю особу, що не заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. У разі, якщо такий обов'язок не виконується, особа, що не була залучена до участі у справі, може подати скаргу на судові рішення, дія якого, наприклад, закінчилася (вичерпана) або подати клопотання (заяву) для вирішення питання, яке вже вирішене судом. У такому випадку суд може визнати такі дії зловживанням процесуальними правами, відповідно до ст. 44 ЦПК України. Процесуально-правовими наслідками визнання судом дій зловживанням процесуальним правом є залишення судом без розгляду чи повернення скарги, заяви, клопотання (ч. 3 ст. 44 ЦПК України).

Реалізація права осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси й/або обов'язки, оскаржувати рішення суду першої інстанції повністю або частково певною мірою обмежується принципом остаточності судового рішення.

Звертаючись до практики Європейського суду з прав людини можна дійти висновку, що у своїх рішеннях Суд неодноразово вказував, що одним з основоположних аспектів верховенства права є принцип правової визначеності, що передбачає дотримання принципу *res judicata*, тобто принципу остаточності рішення, згідно з яким жодна зі сторін не має прав домагатися перегляду остаточного й обов'язкового рішення лише з метою повторного слухання справи та постановлення нового рішення. Відхід від цього принципу можливий лише, коли він зумовлений особливими та непереборними обстави-

нами. Під такими обставинами, згідно з п. 46 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Устименко проти України» від 29.10.2015 року за Заявою № 32053/13 [20], пп. 51, 52 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Рябих проти Росії» від 03.12.2003 року за Заявою № 52854/99 [21], п. 31 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Марушин проти Росії» від 13.09.2016 року за Заявою № 71453/16 [22], п. 61 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Брумереску проти Румунії» від 28.10.1999 року за Заявою № 28342/95 [23], потрібно розуміти порушення фундаментальних прав людини та громадянина. Тож обмеження принципу остаточноності судового рішення допускається лише щодо фізичних осіб.

Розкриваючи питання поновлення строків апеляційного оскарження судового рішення за заявою особи, що не була учасником справи з підстав недотримання/дотримання медичних протоколів медичним працівником, виникає потреба дослідити мету — необхідності виправлення значної судової помилки, що має фундаментальне значення для судової системи.

Вказана мета безпосередньо закріплена у п. 38 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Сутяжник проти Росії» від 23.07.2009 року [28]. Ця правова конструкція не має нормативного визначення в національному законодавстві, проте тлумачаться у правовій доктрині.

Згідно зі ст. 2 ЦПК України завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений і своєчасний розгляд та вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Своєю чергою, судові рішення повинні ґрунтуватися на засадах верховенства права, бути законним і обґрунтованим (ч. 1 ст. 263 ЦПК України). Рішення суду повинно відпо-

відати вимогам, які закріплені у ст. 263–265 ЦПК України.

У цивільній процесуальній доктрині сталим є трактування судової помилки як неправильність у діях і висновках суду, що призводить до неправильного застосування норм матеріального та процесуального права. Водночас судова помилка за своєю суттю відрізняється від описку та не ототожнюється з нею та з арифметичними помилками, що є механічними та підлягають виправленню в порядку, передбаченому ст. 269 ЦПК України.

Постановою Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних «Про судову практику розгляду цивільних справ у касаційному порядку» від 14.06.2012 року № 10 [15] надається узагальнене розуміння вказаним категоріям. Так, неправильне застосування норм матеріального права означає, що застосовано закон, який не поширюється на ці правовідносини, чи не застосовано закон, який підлягав застосуванню, або суд неправильно витлумачив закон.

Судова помилка підриває основні засади (принципи) судочинства (ч. 3 ст. 2 ЦПК України), а судові рішення, що ухвалюються та містять таку помилку, порушує засади верховенства права, є незаконним і необґрунтованим, а отже, має фундаментальне значення для судової системи.

Досліджуючи сутність судової помилки, необхідно також з'ясувати правову природу медичних протоколів і знайти відповідь на питання, чи можна їх віднести до нормативно-правових актів?

Відповідно до Положення про Реєстр, затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України» від 28.09.2012 року № 751 та зареєстрованого в Міністерстві юсти-

ції України 29.11.2012 року за № 2004/22316 [16] створений Реєстр медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги.

База стандартів медичної допомоги в Україні містить чинні документи, затверджені наказами Міністерства охорони здоров'я України, що регламентують клінічні аспекти надання медичної допомоги у формах: стандартів медичної допомоги; клінічних протоколів (а також протоколів надання медичної допомоги); нормативів надання медичної допомоги; методичних рекомендацій та інших нормативних документів, які можуть бути використані для визначення лікування, яке має отримати хворий (зокрема, медикаментозного лікування — фармакотерапії).

Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України» від 28.09.2012 року № 751 було розроблено: 93 клінічні настанови; 5 стандартів медичної допомоги; 123 уніфіковані клінічні протоколи медичної допомоги. А з початку 2017 р. Міністерства охорони здоров'я України «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2012 р. № 751» наказом від 29.12.2016 року № 1422 дозволило українським спеціалістам працювати за міжнародними настановами лікування та діагностики.

Отож медичний протокол — це медико-технологічний документ, певний стандарт, яким мають керуватися медичні фахівці в кожній конкретній ситуації, уникаючи неефективних і помилкових рішень, а обираючи найефективніше лікування пацієнта.

Водночас, у п. 3 Рішення Конституційного Суду України від 09.07.1998 року (справа про тлумачення терміна «законодавство») [18] говориться, що термін «законодавство» досить широко використовується в правовій системі переважно в значенні як

сукупності законів та інших нормативно-правових актів, які регламентують ту чи ту сферу суспільних відносин і є джерелами певної галузі права.

Закон — це нормативно-правовий акт, який приймається в особливому порядку органом законодавчої влади чи референдумом, має вищу юридичну чинність і регулює найбільш важливі суспільні відносини.

Основні ознаки закону:

- закон — це різновид нормативно-правових актів (у їхній системі є закони та підзаконні акти) і як будь-який нормативно-правовий акт містить норми права (загальні правила поведінки), адресовані відповідним суб'єктам права;
- закон приймається органом законодавчої влади (вищим представницьким органом державної влади) — парламентом країни чи всенародним голосуванням (референдумом);
- закон приймається органом законодавчої влади в особливому процедурному порядку (стадії законотворчості), передбаченому Конституцією та регламентом парламенту (див. п. 4 ст. 82 Конституції України);
- закон у системі нормативно-правових актів (системі законодавства) має вищу юридичну чинність.

Своєю чергою, нормативно правовий акт — це офіційний акт-документ компетентних суб'єктів правотворчості, який містить норми права, що забезпечуються державою. Він є однією з форм існування та вираження норм права.

Ознаки нормативно-правового акта:

- приймається уповноваженими суб'єктами правотворчості (державними правотворчими органами чи народом);
- виражає державну волю домінантної частини населення або всього народу;
- завжди містить нові норми права чи змінює (скасовує) чинні, чітко формулює зміст юридичних прав і обов'язків;

- приймається відповідно до певної процедури;
- має форму письмового акта — документа, певні реквізити та структуру (преамбула, глави, розділи, статті, частини, пункти);
- публікується в офіційних спеціальних виданнях, у яких текст акта має бути автентичним офіційному зразку цього акта.

Зважаючи на наведене, медичні протоколи як нормативний документ не підпадає під ознаки нормативно-правового акта, а отже, й під поняття «закону». Правильність такого висновку підтверджується й пп. «е» п. 5 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 року № 731, відповідно до якого **на державну реєстрацію не подаються нормативно-технічні документи** (національні та регіональні стандарти, технічні умови, будівельні норми та правила, тарифно-кваліфікаційні довідники, кодекси усталеної практики, форми звітності, зокрема й щодо державних статистичних спостережень, адміністративних даних та інші) [13].

Викладене дає підстави до висновку, що медичні протоколи не належить до нормативно-правових актів, а отже, не підпадають під широке трактування закону, що ототожнюється з терміном «законодавство». Тож, застосування чи незастосування медичного протоколу не може розглядатись як неправильне застосування норм матеріального права, яке може призвести значної судової помилки, що має фундаментальне значення для судової системи.

Також застосування чи незастосування медичних протоколів не можна розглядати як обставини суттєвого та незаперечного характеру з метою виправлення судових помилок, про які

йде мова у п. 52 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Рябих проти Росії» від 03.12.2003 року [21], як підставу для відходу від принципу *resjudicata* тобто принципу остаточності судового рішення.

Підстави для перегляду судових рішень, які набрали законної сили, встановлені глави 3 ЦПК України «Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами».

Так, згідно з ч. 1 ст. 423 ЦПК України однією з підстав для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами є істотні для справи обставини, що не були встановлені судом і не були та не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи;

Істотність обставин означає що, якби суд міг її урахувати при вирішенні справи, то це певною мірою вплинуло б на результат. Ознаку «не були і не могли бути відомі особі» потрібно розглядати як сукупність двох необхідних умов. Отож для визнання обставини нововиявленою недостатньо, щоб особа просто не знала про наявність певної істотної обставини, а потрібно, щоб вона не могла знати про неї. Якщо вона все ж таки могла знати про певну обставину за добросовісного ставлення до справи, тоді ця підстава для перегляду відсутня.

Водночас відповідно до ч. 4 ст. 423 ЦПК України не є підставою для перегляду рішення суду за нововиявленими обставинами:

- *переоцінка доказів, оцінених судом у процесі розгляду справи;*
- *докази, що не оцінювалися судом, щодо обставин, які були встановлені судом.*

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що підставами для поновлення строку для подання заяви чи апеляційної скарги є причини, які не залежать від волі зацікавлених осіб, а метою виправлення «помилки», що має фундаментальне значення

для судової системи. Якщо ж поновлення строків для апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції здійснюється виключно з метою повторного розгляду та ухвалення нового рішення, стається порушення принципу юридичної визначеності та «права на суд» у розумінні п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року.

При вирішенні порядку та строків апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції особами, що не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права та обов'язки, потрібно керуватися положеннями Цивільного процесуального кодексу України.

Так, згідно з ч. 1 ст. 354 ЦПК України апеляційна скарга на рішення суду подається протягом 13 днів з дня його проголошення. Якщо в судовому засіданні було оголошено лише вступну та резолютивну частини судового рішення чи в разі розгляду справи (вирішення питання) без повідомлення (виклику) учасників справи, зазначений строк обчислюється з дня складення повного судового рішення. Водночас, відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 358 ЦПК України, незалежно від поважності причин пропуску строку на апеляційне оскарження суд апеляційної інстанції відмовляє у відкритті апеляційного провадження якщо апеляційна скарга подана після спливу 1 року з дня складення повного тексту судового рішення, крім випадку подання апеляційної скарги особою, не повідомленою про розгляд справи чи не залученою до участі в ній, якщо суд ухвалив рішення про її права, свободи, інтереси та/чи обов'язки.

Тож особи, що не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права та обов'язки, належать до суб'єктів апеляційного оскарження. При цьому осіб, які брали участь у справі, але не були присутні в судовому засіданні під час проголошення судового рішення, необхідно відрізнити

від осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права й обов'язки, а отже, і початок перебігу та підстави щодо оскарження рішення суду першої інстанції для таких осіб буде різний.

На звернення особи, що має право на апеляційне оскарження судового рішення, з клопотанням про поновлення строку на апеляційне оскарження певного строку не встановлено. Таке клопотання подається разом з апеляційною скаргою через суд першої інстанції. У ньому мають бути зазначені причини пропуску строку на апеляційне оскарження та докази, що підтверджують наявність поважних причин його пропуску. Наявність ухвали про залишення апеляційної скарги без розгляду з підстав пропуску строку на оскарження за відсутності клопотання про поновлення строку не перешкоджає розгляду згодом поданої заяви про поновлення пропущеного строку (абз. 2 п. 6 Постанови пленуму Верховного суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку» від 24.10.2008 року № 12) [14].

У ч. 3 ст. 357 ЦПК України передбачено, що заява про апеляційне оскарження чи апеляційна скарга, подані після закінчення строків, встановлених ст. 354 ЦПК України, залишаються без руху, якщо апеляційний суд за заявою особи, яка їх подала, не знайде підстав для поновлення строку, про що постановляється ухвала.

Аналіз процесуального законодавства дає підстави до висновку, що максимальний строк поновлення права на подання відповідних заяв не встановлено. Залежно від різних об'єктивних причин він може бути різним. Окрім того, коли особа, що не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права й обов'язки, строк апеляційного оскарження має рахуватися з моменту, коли особа дізналась або повинна була дізнатися про таке порушення. Такий висновок безпосередньо впливає з положень Цивільного кодексу України

[10], а саме ч. 1 ст. 262 ЦК України, відповідно до якої перебіг позовної давності починається від дня, коли особа довідалася або могла довідатись про порушення свого права чи про особу, що його порушила. Отже, законодавець запровадив альтернативний принцип для визначення початку перебігу позовної давності, цей перебіг починається або з дня, коли особа довідалася чи могла довідатись про порушення свого права, або коли особа довідалася або могла довідатись про особу, що порушила її право. Відповідно до ст. 256 ЦК України, позовна давність — це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права чи інтересу. Отже, початок перебігу позовної давності — це фактично момент виникнення в особи права на судовий позов.

Якщо рішення у справі підлягає виконанню протягом 3 років, то можна припустити, що відповідна скарга може бути подана навіть протягом 3 років. Проте особа має повідомити причини, через які вона не знала та не могла знати про ухвалене щодо її прав рішення суду. Тоді має застосовуватися звичайний спосіб відліку часу за аналогією зі строком позовної давності, тобто з моменту, коли особа дізналась або повинна була дізнатися про порушення її прав.

Системний аналіз законодавства дозволяє дійти висновку що, коли мова йде про апеляційне оскарження *особою, яка не брала участі у справі*, якщо суд вирішив питання про її права й обов'язки рішення суду першої інстанції *впродовж 3 років така особа може звернутися до суду для ознайомлення з відповідним рішенням суду*. Без ознайомлення з відповідним рішенням особа, що не брала участі у справі, не може бути впевненою, чи суд вирішив питання про її права й обов'язки, а також скласти апеляційну скаргу.

Згідно з ч. 6 ст. 268 ЦПК України, у разі проголошення у судовому засіданні

тільки вступної та резолютивної частин судового рішення суд повідомляє, коли буде складено повне рішення, тобто коли особи, які беруть участь у справі, зможуть ознайомитися з ним. Водночас згідно з абз. 2 ч. 1 ст. 354 ЦПК України у разі проголошення в судовому засіданні тільки вступної та резолютивної частин судового рішення строк апеляційного оскарження обчислюється з дня складання повного судового рішення. Своєю чергою, у ч. 2 ст. 354 ЦПК України встановлені випадки, коли суд може поновити пропущений строк на апеляційне оскарження, до яких належить вручення повного тексту рішення суду. Щодо осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права й обов'язки, в судовій практиці склалося правило, за яким такі особи можуть реалізувати своє право на подання апеляційної скарги також і з наступного дня після ознайомлення цих осіб з повним рішенням суду.

Оформлення процесуальних документів і порядок їх видачі особам визначається Інструкцією з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ, затвердженого Наказом Державної судової адміністрації України від 17.12.2013 року № 173 [17].

Відповідно до п. 13.1. розділу 13 Інструкції «Порядок видачі (надсилання) справ (матеріалів кримінального провадження) для ознайомлення та копій судових документів», *справи видаються для ознайомлення учасникам цивільного процесу, а також особам, які не брали участі в справі, якщо суд якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки. Факт ознайомлення із матеріалами справи фіксується працівником апарату суду в журналі видачі судових справ шляхом вчинення запису про те, хто і коли ознайомлювався зі справою*».

Отож перебіг строку подання апеляційної скарги закріплений ч. 6 ст. 268 ЦПК України для осіб, які не брали участі в справі, якщо суд вирішив питання про їхні права й обов'язки, починається з наступного дня від дати фіксації в журналі видачі судових справ про її ознайомлення зі справою та становить 10 днів.

На основі аналізу прецедентної практики Європейського суду з прав людини щодо застосування п. 1 ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в аспекті права на суд, системного тлумачення ст. 256, 261 ЦК України та ст. 175, 185 ЦПК України, можна дійти висновку, що початок перебігу позовної давності потрібно обчислювати від дня, коли особа довідалась або могла довідатися про обидві обставини: і про порушення свого права, і про особу, що його порушила. Ці обставини можуть стати відомі позивачеві одночасно. Якщо ж ні, то початок перебігу позовної давності потрібно обчислювати від дня, коли зацікавлена особа довідалась або могла довідатися про особу порушника. Що ж до першої обставини, то вона завжди є обов'язковою, тому що без порушення права в особі не виникає і права на звернення до суду з метою його судового захисту. Наявність у особи відомостей лише про одну з цих обставин — зазвичай, це обізнаність про факт порушення її права — не призводить до початку перебігу позовної давності.

Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях неодноразово вказував, що строк на оскарження рішення не є безмежним, особливо коли мова йде про значний проміжок часу. Так, Європейський суд з прав людини в рішенні у справі «Пономарьов проти України» від 03.04.2008 року вказав, що строк на оскарження був продовжений по завершенні значного періоду часу не для усунення серйозних судових помилок, а лише з метою по-

вторних розгляду й ухвалення нового рішення, чим було порушено принцип юридичної визначеності та право на суд заявника, гарантоване п. 1 ст. 6 згаданої Конвенції (пп. 41, 42) [24].

У пізнішому рішенні по справі «Безрукови проти Росії» від 10.05.2012 року, Європейський суд вказав, що хоча продовження строку оскарження і проводиться на розсуд національних судів, останні, на думку суду, повинні визначити, чи виправдовують підстави для подібного продовження втручання у принцип *resjudicata*, особливо коли національне законодавство не обмежує межі розсуду суду ні в тривалості, ні в підставах для визначеності нових тимчасових строків (п. 34) [25].

Європейський суд також неодноразово зазначав, що відступу від принципу правової визначеності виправдані лише у випадках необхідності при обставинах істотного та непереборного характеру (п. 93 Рішення Європейського суду у справі «Салов проти України» від 06.09.2005 року [26], п. 45 Рішення Європейського суду у справі «Кравченко проти Російської Федерації» від 02.04.2009 року [27]). Зокрема, відступ від принципу правової визначеності допустимий не в інтересах правового пуризму, а з метою виправлення «помилки», що має фундаментальне значення для судової системи (п. 38 Рішення Європейського суду у справі «Сутяжник проти Росії» від 23.07.2009 року [28]).

Беручи до уваги наведене, можна дійти висновку, що підставами для поновлення строку для подання заяви чи апеляційної скарги є причини, які не залежать від волі зацікавлених осіб, а виправлення «помилки», що має фундаментальне значення для судової системи. Якщо ж поновлення строків для апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції здійснюється виключно з метою повторного розгляду й ухвалення нового рішення, необхідно говорити про порушення прин-

ципу юридичної визначеності та права на суд відповідно п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року.

Підсумовуючи викладене можна дійти таких наступні висновків:

1. Реалізація особами, що не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси й/або обов'язки, права оскаржити рішення суду першої інстанції повністю або частково (ч. 1 ст. 17, ч. 12 ст. 272, ч. 1 ст. 352 ЦПК України) не повинна мати ознак зловживання процесуальним правом (ст. 44 ЦПК України) та порушувати принцип остаточності судового рішення.
2. Медичний протокол не належить до нормативно-правових актів, а тому не підпадає під широке трактування поняття «закон», яке ототожнюється із терміном «законодавство». Отож застосування чи незастосування медичного протоколу не може розглядатись як неправильне застосування норм матеріального права, що може призвести значної судової помилки, котра має фундаментальне значення для судової системи.
3. На основі аналізу прецедентної практики Європейського суду з прав людини щодо застосування п. 1 ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року підставами для поновлення строку для подання заяви чи апеляційної скарги є причини, що не залежать від волі зацікавлених осіб, а ви-

правлення «помилки», що має фундаментальне значення для судової системи. Якщо ж поновлення строків для апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції здійснюється виключно з метою повторного розгляду та ухвалення нового рішення, потрібно говорити про порушення принципу юридичної визначеності та права на суд відповідно п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року.

4. Перебіг строку подання апеляційної скарги, закріплений ч. 6 ст. 268 ЦПК України для осіб, які не брали участі в справі, якщо суд вирішив питання про їхні права й обов'язки, починається з наступного дня від дати фіксації в журналі видачі судових справ про її ознайомлення зі справою та становить 10 днів. Як впливає з аналізу прецедентної практики Європейського суду з прав людини щодо застосування п. 1 ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року підставами для поновлення строку для подання заяви чи апеляційної скарги є причини, що не залежать від волі зацікавлених осіб, а виправлення помилки, котра має фундаментальне значення для судової системи. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Купченко М. М. Фундаментальні права та свободи людини // *Livejournal*. Dec. 5th, 2010. URL: <https://kupchanko-mm.livejournal.com/23564.html>.
2. Новак-Каляева Л. М. Теоретико-методологічне обґрунтування прав людини в державному управлінні. URL: <http://www.kbucpa.kharkov.ua/e-book/conf/2013-4/doc/1/01.pdf>.

3. Пронин А. А. *Права человека: аспекты проблемы: моногр.* Екатеринбург: Изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та, 2006. 212 с.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року // *Голос України.* № 3.
5. Статут (Конституція) Всесвітньої організації охорони здоров'я від 22.07.1946 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_599.
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, ратифіковано від 19.10.1973 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
7. Декларація о политике в области обеспечения прав пациентов в Европе // *Европейское совещание ВОЗ по правам пациента (Амстердам, Нидерланды, март 1994 года).* URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
8. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР, в редакції Закону від 30.09.2016 року // *ВВР України.* 1996. № 30. Ст. 141.
9. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV // *ВВР України.* 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV // *ВВР України.* 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
11. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 року № 3477-IV // *ВВР України.* 2006. № 30. Ст. 260.
12. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 року № 2147-VIII // *ВВР України.* 2017. № 48. Ст. 436.
13. Положенню про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади», затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 року № 731. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF>.
14. Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку: постановою Пленуму Верховного суду України від 24.10.2008 року № 12 // *Вісник Верховного Суду України.* 2008. № 11.
15. Про судову практику розгляду цивільних справ у касаційному порядку: постановою Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних від 14.06.2012 року № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010740-12>.
16. Положення про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України, затверджене Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2012 року № 751, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 29.11.2012 року за № 2004/22316. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2001-12>.
17. Інструкцією з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ, затверджена Наказом Державної судової адміністрації України від 17.12.2013 року, № 173. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/v0173750-13/page10>.
18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини третьої статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміну «законодавство») від 09.07.1998 року № 12-рп/98 // *Офіційний вісник України.* № 32.
19. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Ашингдейн проти Сполученого Королівства» (*Ashingdane v. the United Kingdom*) від 28.05.1985 року, серія А, № 93.

20. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Устименко проти України» від 29.10.2015 року за Заявою № 32053/13.
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b27.
21. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Рябих проти Росії» від 03.12.2003 року за Заявою № 52854/99.
URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO1056.html.
22. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Марушин проти Росії» від 13.09.2016 року за Заявою № 71453/16.
URL: <http://legalacts.ru/sud/apelliatsionnoe-opredelenie-verkhovnogo-suda-rf-ot-22122016-n-5-aru16-67>.
23. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Brumărescu v. Romania» від 28.10.1999 року за Заявою № 28342/95. URL: <http://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/brumaresku-protiv-rumynii-postanovlenie-bolshoj-palaty-evropejskogo-suda>.
24. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Пономарьов проти України» від 03.04.2008 року за Заявою № 3236/03.
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_434.
25. Решение Европейского суда по правам человека по делу «Безруковы против России» от 10.05.2012 года за Заявлением № 34616/02.
URL: <http://european-court.ru/tag/bezrukovy-protiv-rossii>.
26. Рішення Європейський суд з прав людини по справі «Салов проти України» від 06.09.2005 року за Заявою № 65518/01.
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_428.
27. Решение Европейского суда по правам человека по делу «Кравченко против Российской Федерации» от 02.04.2009 года за Заявлением № 34615/02.
URL: <http://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/12075540>.
28. Решение Европейский суда по правам человека по делу «Сутяжник против России» от 23.07.2009 года за Заявлением № 8269/02.
URL: <http://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/sutyazhnik-protiv-rossii-postanovlenie-evropejskogo-suda>.
1. Kupchenko M. M. *Fundamentalni prava ta svobody liudyn* // Livejournal. Dec. 5th, 2010. URL: <https://kupchanko-mm.livejournal.com/23564.html>;
2. Novak-Kaliaieva L. M. *Teoretyko-metodolohichne obgruntuvannia prav liudyny v derzhavnomu upravlinni*.
URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2013-4/doc/1/01.pdf>.
3. Pronyn A. A. *Prava cheloveka: aspekty problemy: monohr. Ekaterynburh: Yzd-vo Ros. hos. prof.-ped. un-ta, 2006. 212 s.*
4. *Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 roku* // *Holos Ukrainy*. 2001. № 3.
5. *Statut (Konstytutsiia) Vsesvitnoi orhanizatsii okhorony zdorovia vid 22.07.1946 r.*
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_599.
6. *Mizhnarodnyi pakt pro ekonomichni, sotsialni i kulturni prava, ratyfikovano vid 19.10.1973 r.* URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
7. *Deklaratsiia o polytyke v oblasti obespecheniia prav patsyentov v Evrope. Evropeiskoesoveshchanye VOZ po pravam patsyenta (Amsterdam, Nyderlandy, mart 1994 hoda)*. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
8. *Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 roku № 254k/96-VR, v redaktsii Zakonu vid 30.09.2016 roku* // *VVR Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141.
9. *Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 18.03.2004 roku № 1618-IV* // *VVR Ukrainy*. 2004. № 40–41, 42. St. 492.
10. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 roku № 435-IV*. // *VVR Ukrainy*. 2003. №№ 40–44. St. 356.

11. *Pro vykonannia rishen ta zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: Zakon Ukrainy vid 23.02.2006 roku № 3477-IV // VVR Ukrainy. 2006. № 30. St. 260.*
12. *Pro unesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnogo kodeksu Ukrainy, Tsyvilnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv: Zakon Ukrainy vid 03.10.2017 roku № 2147-VIII // VVR Ukrainy. 2017. № 48. St. 436.*
13. *Polozhenniu pro derzhavnu reiestratsiiu normatyvno-pravovykh aktiv ministerstv, inshykh orhaniv vykonavchoi vlady, zatverdzhene postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.12.1992 roku № 731.*
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF>.
14. *Pro sudovu praktyku rozghliadu tsyvilnykh sprav v apeliatsiinomu poriadku: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 24.10.2008 roku № 12. // Visnyk Verkhovnoho sudu Ukrainy. 2008. № 11.*
15. *Pro sudovu praktyku rozghliadu tsyvilnykh sprav u kasatsiinomu poriadku: postanova Plenumu Vyschoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh vid 14.06.2012 roku № 10.*
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010740-12>.
16. *Polozhennia pro stvorenna ta vprovadzhenia medyko-tekhnologichnykh dokumentiv zi standartyzatsii medychnoi dopomohy v systemi Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy, zatverdzhene Nakazom Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 28.09.2012 roku № 751, zareiestrovane v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 29.11.2012 roku za № 2004/22316.*
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2001-12>.
17. *Instruktsiiei z dilovodstva v mistsevykh zahalnykh sudakh, apeliatsiinykh sudakh oblastei, apeliatsiinykh sudakh mist Kyieva ta Sevastopolia, Apeliatsiinomu sudi Avtonomnoi Respubliky Krym ta Vyschomu spetsializovanomu sudi Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav, zatverdzhena Nakazom Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy vid 17.12.2013 roku, № 173.*
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/v0173750-13/paran10>.
18. *Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam Kyivskoi miskoi rady profesiinykh spilok shchodo ofitsiinoho tlumachennia chastyny tretioi statii 21 Kodeksu zakoniv pro pratsiu Ukrainy (sprava pro tlumachennia terminu «zakonodavstvo») vid 09.07.1998 roku № 12-rp/98 // Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 1998. № 32.*
19. *Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi «Ashingdein proty Spoluchenoho Korolivstva» (Ashingdane v. theUnitedKingdom) vid 28.05.1985 roku, seriia A, № 93.*
20. *Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravi «Ustymenko proty Ukrainy» vid 29.10.2015 roku za Zaiavoiu № 32053/13.*
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b27.
21. *Resheniye Yevropeiskoho suda po delam chelaveka «Riabykh proty Rosii» ot 03.12.2003 hoda po Zaiavleniya № 52854/99.*
URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO1056.html.
22. *Resheniye Yevropeiskoho suda po delam chelaveka «Marushyn proty Rosii» vid 13.09.2016 hoda po Zaiavleniya № 71453/16.*
URL: <http://legalacts.ru/sud/apelliationnoe-opredelenie-verkhovnogo-suda-rf-ot-22122016-n-5-apu16-67>.
23. *Resheniye Yevropeiskoho suda po delam chelaveka «Brumărescu v. Romania» vid 28.10.1999 hoda po Zaiavleniya № 28342/95.*
URL: <http://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/brumaresku-protiv-rumynii-postanovlenie-bolshoj-palaty-evropejskogo-suda>.
24. *Resheniye Yevropeiskoho suda po delam chelaveka «Ponomarov proty Ukrainy» vid 03.04.2008 hoda po Zaiavleniya № 3236/03.*

- URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_434.
25. Resheniye Yevropeiskoho suda po delam chelaveka «Bezrukovy protyv Rossyy» vid 10.05.2012 hoda po Zaiavleniya № 34616/02.
URL: <http://european-court.ru/tag/bezrukovy-protiv-rossii>.
26. Resheniye Yevropeiskoho suda po delam chelaveka «Salov protyv Ukrainy» vid 06.09.2005 hoda po Zaiavleniya № 65518/01.
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_428.
27. Resheniye Yevropeiskoho suda po delam chelaveka «Kravchenko protyv Rossyiskoi Federatsyy» vid 02.04.2009 hoda po Zaiavleniya № 34615/02.
URL: <http://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/12075540>.
28. Resheniye Yevropeiskoho suda po delam chelaveka «Sutiashnyk protyv Rossyy» vid 23.07.2009 hoda po Zaiavleniya № 8269/02.
URL: <http://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/sutyazhnik-protiv-rossii-postanovlenie-evropejskogo-suda>.

Надійшла до редакції 05.11.2018 року

Штефан Е. Отдельные вопросы применения или неприменения медико-технологических документов как основания для судебной защиты. В статье освещаются отдельные вопросы гражданско-процессуального порядка защиты основного права человека — права на здоровье — в случае применения или неприменения медико-технологических документов по стандартизации медицинской помощи, когда инициатором процесса выступают лица, не участвовавшие в деле, если суд решил вопрос об их правах и обязанностях.

Ключевые слова: медико-технологический документ, медицинский протокол, лицо, не принимавшее участия в деле, но в отношении которого суд решил вопрос о ее правах, свободах, интересах и/или обязанностях, гражданский процесс, право на суд, судебная ошибка, срок для подачи апелляционной жалобы

Shtefan O. Some issues of application or non-application of medical and technological documents as grounds for judicial protection. The article covers certain issues of the civil procedure for the protection of the basic human right — the right to health — the time of application or non-application of medical and technological documents on the standardization of medical care, when the initiator of the process are those who did not take part in the case if the court decided the issue about her rights and responsibilities.

On the basis of the analysis of international legal acts, it was concluded that the right to health also includes the right to availability of quality medical care on the basis of the specification and in strict conformity with the standards (Article 8 of the European Charter of Rights of Patients of November 15, 2002). This approach has been implemented in national legislation. Thus, the Constitution of Ukraine declares that everyone has the right to health care, medical care and medical insurance (Part 1, Article 49), and in Part 1 of Art. 284 of the Civil Code of Ukraine established the right of an individual to provide her with medical assistance.

In its turn, Art. 129 of the Constitution of Ukraine fixed the basic principles of legal proceedings. These principles are constitutional guarantees of the right to judicial protection. According to Art. 13 of the Constitution of Ukraine, everyone is guaranteed the right to appeal in court decisions, actions or inactivity of state authorities, local self-government bodies, officials and officials. Part 1 of Art. 4 The Civil procedure Code of Ukraine determines that each person has the right, in accordance with the procedure established by this Code, to apply to the court for the protection of their violated, unrecognized or disputed rights, freedoms or legitimate interests.

According to Part 12 of Art. 272 of the Civil Procedure Code of Ukraine, a person who did not take part in the case, but on which the court decided on his rights, freedoms, interests and (or) duties, may receive in the court which considered the case as a court of first instance a copy of the decision that is in the materials of this case, passed by the court of any instance. In turn, in accordance with Part 1 of Art. 17 of the CPC of Ukraine persons who did not take part in the case, if the court has decided on their rights, freedoms, interests and (or) duties, have the right to appeal the case and in cases determined by law — on a cassation appeal of a court decision. This provision of the law corresponds to Part 1 of Art. 352 of the Civil Procedure Code of Ukraine — persons who did not take part in the case, if the court has decided on their rights, freedoms, interests and (or) duties, have the right to appeal in full or in part in the appeal decision of the court of first instance.

Thus, the right granted to persons who did not participate in the case if the court decided on their rights, freedoms, interests and / or duties is a guarantee of the implementation of the principle of access to court in the meaning of Art. 6 Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 1950.

At the same time, civil procedural law establishes a certain procedure for implementing the principle of availability to the court.

Realization by persons who did not take part in the case if the court decided on their rights, freedoms, interests and / or duties of the right to appeal the decision of the court of first instance in full or in part (Part 1 of Article 17, Part 12 of Art. 272, part 1, Article 352 of the Civil Procedure Code of Ukraine) should not have any signs of abuse of procedural law (Article 44 of the Civil Procedure Code of Ukraine) and violate the principle of the final judgment.

The medical protocol, as a medical-technological document for the standardization of medical care, does not fall within the scope of legal acts, and thus does not fall under the broad understanding of the «law», which is identified with the term «legislation». Thus, the application or non-application of a medical protocol can not be regarded as an incorrect application of substantive law, which may result in a significant judicial error that is fundamental to the judicial system.

Based on the analysis of the case-law of the European Court of Human Rights regarding the application of paragraph 1 of Art. 6 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 04.11.1950 grounds for renewal of the term for filing an application or appeal are reasons which do not depend on the will of the persons concerned, and the purpose of correcting the «error» which is of fundamental importance for the judicial systems. If, however, the renewal of the terms of appeal for a decision of the court of first instance is exclusively for the purpose of re-examination and approval of a new decision, there is a violation of the principle of legal certainty and the «right to a court» within the meaning of clause 1 of Art. 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 04.11.1950.

The course of the filing of the appeal, fixed in part 6 of Art. 268 of the Civil Code of Ukraine for persons who did not take part in the case, if the court decided on their rights and obligations, begins the next day from the date of registration in the journal of issuance of court cases on its familiarization with the case and is ten days.

Key words: medical-technological document, medical protocol, person who did not participate in the case, but on which the court has decided on its rights, freedoms, interests and (or) duties, civil process, the right to a court, a miscarriage, the time limit for lodging an appeal